

Ueland setter kollega Gisvold på plass

Det blir ikke lett for dem som har forsøkt seg med historieforfalskning

O.r.sakfører Gisvold har fått plass i Morgenbladet til en artikkel om Bjørneboes bok.

O.r.sakfører Gisvold var etter krigen aktor i landssviksaker. Kan hende Morgenbladet for fullstendighets skyld også ville slippe en forsvarer til med noe motsatte meninger.

O.r.sakfører Gisvold er arrogant og bruker store ord. Han slår hardt til også når det gjelder Bjørneboes personlige hederlighet. Bjørneboes kritikk er ondsinnet, bevisst uvederheftig.

Ja, det får så være. Vi er vant til den slags uttalelser fra landssvikaktorer.

O.r.sakfører Gisvold sier at Bjørneboes påvisning av at landssvikoppgjøret ikke hadde lovlig grunnlag, bygger på løse påstander av nærmest uvederheftige personer.

Jeg undres på hvor mange av våre juridiske kolleger vil underskrive o.r.sakfører Gisvolds uttalelse i dag.

Allerede i årene 1945 til

Quis vigilat vigilantes?

Av o.r.sakfører I. Thrandsen

1948 var der en videnskapelig undersøkelse i Oslo hvor det spurtes hvordan de praktiserende juristers stilling til landssvikoppgjøret var. Det ble da konstatert at det var et flertall som fant det utilfredsstillende. Jeg antar at i dag er dette flertall blitt svært meget større.

O.r.sakfører Gisvold bør tenke på sin gamle lærerester — professor Skeie. Nasjonalt sett har han alltid hatt tillit også hos Hjemmefronten som vill eha ham med til å lage landssviklovgivningen. Professor Skeie sier om den lovgivning som kom at den er helt lovstridig, og han sier det i en så sterk form: «Aldri har Norge sett større rettsløshet».

O.r.sakfører Gisvold omtaler også betenkningen fra de svenske rettslærde og her når han toppen i nobel tankegang. Han sier at disse er kjøpt for å lage en betenkning med en konklusjon slik som NS-folkene ville ha det.

O.r.sakfører Gisvold må vite at ingen mann med sin fornuft i behold vil tenke seg muligheten av at noen av Europas fremste videnskapsmenn skulle tenke på å selve

i fortvilelse over den forsvarspolitikken som ble ført.

Men enda verre er det når o.r.sakfører Gisvold i denne forbindelse tar for seg NS-folkene som sådanne som han synes å mene var en lurvet bande. Hirten for eksempel var skabbede får.

Også her må jeg få lov å komme med en personlig betroelse og sammenligning. Som norm gjaldt det at hirten hverken stjal eller drepte. Mot dette vet vi at det av den såkalte hjemmefront ble drept ca. 50 personer under krigen. Vi vet ikke hvorfor de ble drept, hvem som besluttet

Lorentz Vogt om «Kretsens» forfølgelse

I en anmeldelse av rettspresident Rytters bok om det åpenbart diaboliske danske rettsoppgjør skrev direktør Lorentz Vogt i en artikkel i Adresseavisen for 29 september 1953:

— «I Danmark som Norge opererte man med lover med tilbake-

likvidasjonene og hvem som utførte drapene. Men en ting vet vi, og det er at de fleste drap er utført av den kommunistiske hjemmefront som herunder handlet i strid med ordren fra Regjeringen i London.

Og hva hendte etter krigen. Ja, spør Mil-org. sjefen i Oslo, major Langeland. Han har skrevet to bøker om det. Eller spør meg, og jeg skal fortelle at jeg har kjennskap til hvorledes eiendelene forsvant for dem som på forhånd var blitt puttet i fengsler. Jeg kan fortelle om forsvarsløse mennesker som ble drept og det uten noen som helst reaksjon fra myndighetenes side, og om meget, meget annet.

Det er ikke av stor interesse å dra slike ting fram i og for seg. I opphisselse skjer så mangt som en bør bære over med. Men når jeg nevner det så er det for sammenligningens skyld — også for de NS-medlemmer som i kampens hete forløp seg, må de samme unnskyldningsgrunner gjelde, som de krever respekt for oss selv.

Forts. side 1

Ekteskapets naturlige og samfundsmoralske hensikt er barnet; men barnet er også den bestandige vanskelighet.

Jane Garborg.

(Det er sjelden Garborg er så uklar som her).

Scharffenberg har sagt

De uholdbare angrep på Ulrich Stang

Sverre Hartmann har skrevet 2 artikler i Arbeiderbladet om «Varslene før 9. april». Han hevder her at den nederlandske militærattache Sas i Berlin ikke har talt så tydelig til legasjonsråd Ulrich Stang som enkelte sjikanøst har villet ha det til. Stang ble helt frikjent for dette forhold, naturligvis.

Hartmann skriver bl. a.: «Etter en gjennomlesning av Sas' forskjellige forklaringer sitter man tilbake med et bestemt inntrykk av at han har rekonstruert begivenhetsforløpet, og herunder er kommet i skade for å påstå at den norske legasjonsråd Ulrich Stang og den danske marineattache Kjølsten fikk beskjed om at angrepet skulle finne sted **tirsdag den 9. april.**

Videre skriver Hartman:

«Og når man dessuten vet at den svenske flyattache, oberst Enell, som likeledes mottok meldingen fra Sas på legasjonens militæravdeling ikke engang har nevnt Norge i sitt særdeles utførlige PM av 4. april, foreligger det i det samtidige skriftlige materiale absolutt ingen støtte for å opprettholde major Sas' påstand i sine forklaringer».

Hartmann hevder at meldingene til de nordiske legasjoner — i den utstrekning de gjaldt Norge — hadde på langt nær de skarpe konturer som hittil har vært antatt.

Og her kommer rosinen i Hartmanns siste pølse:

«De (meldingene fra Sas) var ikke egnet til å underbygge en alvorlig reaksjon, hverken fra legasjonen eller regjeringens side».

Potemkin.

Omkring Stalins død

«Det er slett ikke umulig at Stalin ble myrdet omkring 5. mars 1953 av den gruppen av hans nære medarbeidere som styrte i Russland like etter Stalins død» står der i Det Beste, under anmeldelsen av en bok skrevet av en amerikansk journalist Harrison E. Salisbury, New York Times Moskva-korrespondent gjennom seks år. Det heter videre at Stalin var en mann

med robust helse og iallfall så sent som mindre enn tre uker før han døde. «Hvis han virkelig ble slått ned av en tilfeldig hjerneblødning, må det noteres som et av de merkelige slumpetreff i historien».

Senere er det kommet meldinger om at Stalin samme dag opplyste sine medarbeidere om at jødene i Russland skule overføres til den jødiske sovjetrepublikk Birobidzjan. Meget tyder på at det var årsaken til den plutselige død.

Overnatta korrespondent si

Hvis —

Av Oscar Ørnulf Aall.

Som skyggen av en hånd mot et maleri svever årsaks-teorien over historiens landskap og peker snart hit, snart dit. Engang var den rettet mot fantasifigurer malt i skyene, en gang mot de store personligheter, prester, konger og vismenn, mot folkeslag og folkegrupper, — sist mot de brede masser. Og hver gang er det underforstått, at hvis dette eller hint hadde vært anderledes, så ville også de andre figurer i landskapet tatt seg ut på annen måte.

Som de historiske begivenheters bevægende kraft ser Homer og Eurippides mytologiske gudeskikkelser, Snorre Sturlason kraftfulle konger og høvdinge, og Karl Marx produksjonsforholdene. For hvis, så resonnerer Marx, det nittende århundres produksjonsforhold hadde vært som f. eks. i steinalderen ville også samfunnsforhold, kunst og vitenskap vært annerledes. Han erklærer også at arbeide er den eneste kilde til rikdom, for hvis folk sluttet å arbeide . . . Darwinismens profet i Tyskland, Ernst Häckel, leker med den tanken at hvis folk opphørte med å ha samleie ville menneskelheten dø ut.

Det er sant nok hva de sier, både Marx og Häckel. Men ønsker og begjær har alltid lært ungdommen å ta lønnet arbeide, for å leve, feste eller spare til noe de ønsket, f. eks. motorsykkel eller annet som tidens mote krevet.

Også det andre spørsmålet

de lovlig grunnlag, bygger på løse påstander av nærmest uvederheftige personer.

Jeg undres på hvor mange av våre juridiske kolleger vil underskrive o.r.sakfører Gisvolds uttalelse i dag.

Allerede i årene 1945 til

Quis vigilat vigilantes?

Av o.r.sakfører I. Thronsen.

Med all respekt for dommerne og doktorene i juss — jeg sier dog som Juvenal: Når straff skal sones — hvem skal vokte vokterne? For det har hendt i jussens jammerdal — at vokterne er verre folk enn de om nå i all beskjedenhet befolker Hebu. — (Anno 1945).

Hva er en statsmann?

Av O. H.

Dagens politikere her på berget stryker hverandre dagstøtt med hårene og betegne hinannen som statsmenn, store statsmenn. Selvfølgelig. Det er gått inflasjon i dette som i annet i våre dager.

Rikskansler Bismarck, hvem intet vettugt menneske vil frakjenne forstand på disse ting, svarte en gang på spørsmålet: «Hva er en statsmann?»

— «En statsmann har ingen innflytelse på verdens utviklingen, men han aner den og benytter seg av det».

Etter mitt skjønn har vår tid hatt tre statsmenn som ante og forutså noe om verdensutviklingen, nemlig Hitler, Quisling og den spanske utenriksminister Jordana. De tapte alle i kampen mot den oppagiterte dumhet. Og mot dumheten kjemper selv gu-

der også betenkningen fra de svenske rettslærde og her når i nobel tankegang.. Han sier at disse er kjøpt for å lage en betenkning med en konklusjon slik som NS-folkene ville ha det. O.r.sakfører Gisvold må vite at ingen mann med sin fornuft i behold vil tenke seg muligheten av at noen av Europas fremste videnskapsmenn skulle tenke på å selge sin overbevisning. Den norske regjering har selv benyttet seg av disse menn. Var det for å kjøpe usannheter Regjeringen gjorde det?

O.r.sakfører Gisvold foretar en vurdering av hovedpersonene i Bjørneboes bok. Han sier de ikke er sanne. Med like stor rett som o.r.sakfører Gisvold må jeg påstå at jeg kjenner ikke så få personer som følte seg drevet inn i NS

derne forgjeves — sa man i oldtidens Rom.

Hvor meget av verdensutviklingen har Vestens statsmenn, som har bragt oss dit vi nå står, — ant? Intet! De strir nå med å kjøre den annen verdenskrig og dens resultater i langsom kino tilbake til utgangspunktet.

I rettferdighetens navn skal nevnes at premierminister Attlee ante hvor utviklingen bar hen og tok konsekvensen, da han lot Imperiet og India skille lag som venner — under Victorianeren Churchills protest. Ennvidere bør nevnes Portugals statsminister Salazar som har hevet sitt lands valuta fra null til maksimum, mens det overalt ellers i Europa går den annen vei.

Sannheten er ofte en bitter medisin, men svelges må den.

om «Kretsens» forfølgelse

I en anmeldelse av rettspresident Rytters bok om det åpenbart diabolske danske rettsoppgjør skrev direktør Lorentz Vogt i en artikkel i *Adresseavisen* for 29 september 1953:

— «I Danmark som Norge opererte man med lover med tilbakevirkende kraft. Det er vel kjent. Rettspresident Rytter dveler imidlertid ved mørklegningen av motstandsbevegelsens opptreden under okkupasjonen, og de mange likvideringer som den foranlediget eller tok del i. Det skal ha vært ca. 500, eller vel 10 ganger så mange som i Norge». (Lorentz Vogt er nok i underkant her? Avskriverens bemerkning.

Direktør L. Vogt fortsetter: «Tallet viser hvor meget hårdere motstandsbevegelsen optrådte i Danmark enn i Norge, likesom også deres sabotasjehandling var mer systematisk gjennomført».

«I Norge gikk «kretsen» og dens handlinger forfølgelse mere på æren enn på kroppen løs. Men mørkleggingen har senere vært den samme».

Såvidt direktør Lorentz Vogt, hvis uttalelser her faller helt i tråd med hva «8. Mai» og «Folk og Land» i alle år har hevdet, riktignok ikke alltid på en så talentfull måte som Lorenz Vogt.

Arkivaren.

Desto sterkere vil også sympatibølgene strømme mot den forstøtte Hamar-bispen. Sympatien og respekten kommer fra langt flere enn forfølgene aner. Ja, monn kirkens ledere er klar over reaksjonen utover blant folk, blant dem som kanskje ikke er oftest å finne i kirkene og bedehusene, men som likevel ikke står likegyldige overfor den måten åndskampen på det religiøse område blir ført. (Dagbladet.

Port. side 1
Ekteskapets naturlige og samfundsmoralske hensikt er barnet; men barnet er også den bestandige vanskelighet.
Line Garborg.
(Det er sjelden Garborg er så ukklar som her).

Scharffenberg har sagt

— Selvfølgelig dømmer jeg strengere om f. eks. torturen om vanlige voldshandlinger, men ellers burde landssvik henføres til politiske forbrytelser, og der har man for sett mildere på enn vanlige forbrytelser. Dette har fått uttrykk i vår straffelov. (I Morgenbl. 29. jan. 1948).

— Koht skrev i sitt forsvar til Stortingets protokollkomite 16. september 1948 «at ein viktig led i politikken min i all den tida krigen varte, var overtvingninga om at Tyskland ikkje ynskte å driva Noreg ut or nøytraliteten . . . Eg gjekk ut ifrå at Tyskland ikkje ville gripe inn mot Noreg med våpenmakt før vestmaktene gjorde tiltak til å nytte Noreg militært. Og det var rett». (I Morgenbl. 16. nov. 1948).

— Etter mitt skjønn vil det være den fornuftigste utenrikspolitikk å undersøke muligheten av frødlysning av Norge, ved åpen henvendelse til begge stormaktsgrupper. Jeg frykter at våre statsmakter overvurderer den hjelp Atlantmaktene vil kunne yte Norge, og jeg er overbevist om at vår tilslutning til den snarere vil fremskynde enn forebygge en krig. (Morgenbl. 16. februar 1949).

«Stratforce»-planen om okkupasjon av Stavanger, Bergen og Trondheim var ferdig i alle enkeltheter 2. februar 1940. Dokumentene ble funnet hos en engelsk offiser som ble fanget ved Lillehammer, bragt til Berlin av general von Lossberg og offentliggjort i faksimile 1940 i den tyske hvitbok nr. 4.

«Avonforce»-planen om okkupasjon av Narvik og banen til den svenske grense var ferdig samtidig og ble offentliggjort i faksimile 1940 i den tyske hvitbok nr. 5.

Ektheten av disse dokumenter er absolutt sikker . . . Allikevel synes mange nordmenn ennå ikke å ville erkjenne sannheten. Derfor bør et nytt bevis ble framlagt. Det militære tidsskrift «The Army Quarterly» brakte i oktober 1949 første avsnitt — av en avhandling «A territorial Battalion in Norway, 1940» av colonel A. G. Hingston.

Forfatteren skriver (s. 88 flg.):

«The reasons for Germany's invasion of Norway are not the concern of this article, but undoubtedly the purpose was in the main defensive, to forestall a similiar move by the Allies».

Forfatteren erkjenner at formålet med den tyske okkupasjon «var i hovedsaken defensivt, for å komme et lignende skritt av de allierte i forkjøpet». I dette spørsmål blir det talt mer åpent og ærlig i England enn i Norge. (I Morgenbladet 22. 1. (antakelig 1951, årstall mangler på utklippet). (Samlet av A. L.).

styrte i Russland like etter Stalins død» står der i Det Beste, under anmeldelsen av en bok skrevet av en amerikansk journalist Harrison E. Salisbury, New York Times Moskva-korrespondent gjennom seks år. Det heter videre at Stalin var en mann

feldig hjerneblødning, må det noteres som et av de merkeligste slumpetreff i historien». Senere er det kommet meldinger om at Stalin samme samme dag opplyste sine medarbeidere om at jødene i Russland skule overføres til den jødiske sovjetrepublikk Birobidzjan. Meget tyder på at det var årsaken til den plutselige død.

Ovennevnte korrespondent sier i sin bok at det eneste som kan gi nøkkel til Stalins sinnstilstand ved denne anledning er en opplysning fra den indiske ambassadør Menon, som fikk audiens hos diktatoren den siste dag han ble sett i live av en utlending. Under hele samtalen, sier Menon, satt Stalin og rablet på et stykke papir . . . Menon la merke til at det var ulver han tegnet . . . det var tydeligvis også ulver han tenkte på for plutselig sa han, at de russiske bønder visste hvordan de skulle behandle ulver — de

Port. side 4

Ungarsk råskap

Kadar har utdelt «frihetsmedaljer» til de ungarere som «innla seg spesielle fortjenester i kampen mot kontrarevolusjonære elementer» i fjor høst. Dessuten: Det vil bli reist et minnesmerke over de russiske soldater som falt i «kampen for folkets interesser» under urolighetene i Budapest.

Et lyspunkt

Det lyktes ikke å felle biskop Schjelderup, og godt var det. Han er vel også den beste mann Hamar bispedømme kan få til å slite med det byrdefulle verv. Så snart de som sto for angrepene ble hengt ut og stillet til ansvar, sprakk ballongen.

kel, leker med den tanken at hvis folk opphørte med å ha samleie ville menneskeheten dø ut.

Det er sant nok hva de sier, både Marx og Häckel. Men ønsker og begjær har alltid lært ungdommen å ta lønnet arbeide, for å leve, feste eller spare til noe de ønsket, f. eks. motorsykel eller annet som tidens mote krevet.

Også det andre spørsmålet har gjerne ordnet seg så å si automatisk.

Man kunne like godt tenke seg at hvis menneskene sluttet å puste en halv times tid ville alle deres jordiske problemer være ut av verden sammen med menneskeheten selv. Kanskje bortsett fra ett par av de best trenede indiske fakirer.

Det er som regel ingen logisk feli i årsaksteorier historikriverne gjør bruk av. Men det publikum de skriver for har et berettiget krav på at det «hvis», den annen eller de andre tenkte muligheter de opererer med, også realiter er tilstede hos det utpekte objekt. Den fordring tilfredsstillet historikerne best dengang åndens finger pekte mot fantasifigurer i skyene.

For hva der er støpt i stoff og støv det bare er, og virker som det nå engang er.

Men sjeler indre bilder, malt med fantasiens pensel, de skifter fritt som syner i en drøm.

Fra Utley-rapporten

Hadde kommunistene i De Forente stater regjering hatt den avgjørende innflytelse, kunne de aldri ha utrettet et bedre forarbeid for et kommunistisk herredømme i Tyskland enn det der i denne henseende ble utrettet av militærregjeringen i de to første besettelsesår. (Freda Utley i boken Dyrekjøpt hevn, sitatet gjengitt fra redaktør Ole-sens særtrykk. Aabenraa 1953).

FOLK OG LAND

UAVHENGIG UTKAVIS

Ansvarlig redaktør Johannes Kringebøen

Sure myrer må grøftes ut

Dessverre har vi enda folk her i landet som ingen ting har lært og ingen ting har forstått, de durer fram som før med giftsprøytene mot dem som var NS. At dette også går ut over barna hefter dem ikke. Vi kjenner til et helt ferskt tilfelle, som vi skal nevne. Det gjelder en gutt på 11 år, han var med andre ord ikke engang født da krigen sluttet av. Men han er sønn av en tidligere NS-mann, det er det som er det kjedelige!

Etter fire år i vår ensrettede skole har gutten fått døde litt av hvert. En del ballade i friminuttene og på skolevei er vel ikke til å unngå, og er selvfølgelig heller ikke — under vanlige forhold, noe å bry seg om. Men når han skjelles ut og hånes som nazist og videre i den dur, er det til å føle og ta på at dette har hans skolekamerater ikke suget av eget bryst. Elleveåringen settes opp mot veggen, og mot seg har han en bande i sluttet og ensrettet flokk. Det er den psykiske belastning som her er mest å beklage. Guttens foreldre har den beste anledning til å tale med om den sak. Flere ganger har sønnen kommet sønderknust hjem, skjelvende og aldeles hysterisk gråtende — Dette tiltrots for at ingen skal kunne påstå at det mishandlede barn bæ-

rer på arv fra nervesvake slekter.

Hva er det å gjøre med en slik terror?

Det er jo forferdelig at et uskyldig barn 12 år etter krigens slutt skal brukes som offer for en sadisme som fortsatt avles og dyrkes rundt i mørkemannskrokene i vårt land. Hvis man noen gang med full rett kan snakke om sure myrer må det være i et tilfelle som dette. Eller hva synes du? Hva synes lærerne og skolemyndighetene? Hva synes Agderbispen? — det er fra en skolekrets innen hans embedsområde tilfellet er hentet. Hva synes våre rettsmyndigheter? Hva synes riksadvokat Aulie?

Historiebøkene er heller ikke uten skyld. En trangskoltet lærer, eller en med skylapper for øynene, eller en lærer som synes at det var han og Stalin som vant krigen, vil lett komme i skade for å bruke lærebøkene på en slik måte at det ødelegger barna for livstid.

Vi ber om erfarne menns råd i denne sak. Hvordan skal den nevnte gift-myra best kunne grøftes ut? Plikter vi ikke å komme både gutten selv og guttens foreldre til hjelp i denne makabre sak? Hvilket redskap skal vi trive til?

Mykledommen, vi og hermetikkboksen

Det er forbausende momenter ved Mykledommen. Den unnskyldelige rettsvillfarelse er vendt tilbake i norsk rettspraksis. Mykle og Grieg ble frifunnet: der forelå ikke subjektiv skyld.

Det annet moment er at staten klarte å holde kleptomangfingrene borte fra pengene. Kjennere av det avsluttede rettsoppgjør undrer seg. For mange vil dommen bli et tankekors, og Andenæs må snart komme til unnsetning med en orientering.

Av PER WIIK

Vi venter på jongløren vår.

Vi har en pornografiparagraf her i landet, og den er gammel. Det var ikke nettopp nødvendig med kriselovgivning med tilbakevirkende kraft for å få dømt Mykle og Gyldendal Forlag. Denne pornografiparagraf var sikkert kjent hos våre åndsførere. Disse menn på parnasset må selvfølgelig lenge ha hatt den mening at denne paragraf var antikvert, dem om det,

men den alminnelige mann med litt juridisk kunnskap og noe hukommelse har lenge vært overbevist om at rettsvillfarelsen var avskaffet her i landet. Man har trodd at den forsvant i London en gang i 1944 da landssvikanordningen ble laget.

Og nå er den kommet tilbake og vi hilser den velkommen. Mykle har greid mer enn å sette sammen «Sangen om den røde rubin», ti han har gjenfødt den subjektive skyld og dens betydning for felledom. På tale om farskap så vil nå ihvertfall dette bli hans ektefødte barn. Han vil ikke bare få en plass — muligens omstridt — i vår litteraturhistorie, men også i de juridiske verker her i landet. Man vet aldri hvor professor Andenæs ender i sine belæringer, han vet det knapt selv, men vi håper at han ikke glemmer å omtale rettsvillfarelsens avreise og ankomst ved norske domstoler.

Ifølge norsk rettspraksis fra senere år burde spørsmålet om subjektiv skyld blitt avfeiet med setningen: Retten anser det bevist at tiltalte

Forts. side 3

Frå okkupasjonstidi

Av lærer JON MAAGE

Me fekk gå i fred for tyskarane, men ikkje for våre egne skakk-køyrde jøssingar.

Eg kom ein måneskinkveld i 1942 gående gjenom Vikebygd. Eg kom frå Odda og gjekk av båten på Nå. Var i selskap med Alfred Aga. Han gjekk til Aga, og då han seinare fekk høyre korleis det bar til med meg, so angra han på at han ikkje fylgde med meg til Eikhamrane. Eg hadde tung ryggsekk. Komen litt innum Bleie gleid eg på ein isklump og fekk eit slet i ryggen, so eg fann det retteste å gå tilbake til Bleie. Eg banka på hjå Magnus, som sovidt hadde læst og lagt seg. Eg sette mig i troppi hans og venta på at han skulle lata upp.

So kjem det farande 7—8 ungdomer etter vegen, ser meg og ropar:

«Der sit kjeltringen».

Eg var då innmeldt i NS. Men eg hadde ingenting anna gjort. Dei likte vel ikkje at et fekk Fritt Folk og Deutsche Zeitung in Norwegen.

So treiv dei meg i føtene og dreg meg med den vonde ryggen nedover troppi og so dreg dei meg etter føttene att og fram etter vegen, og snakkar um at dei skal kaste meg på elvi eller hogge hol i isen og søkkja meg ned i fjorden. Eg forsto ikkje alt dei sa, for eg var halvt bevisstlaus. Eg fekk eit slag yver vinstre øyre.

Distriktslækjar Augensen kan vitne um dette. I lang tid miste eg høyrslie på vinstre øyre. Det er truleg at det var slaget eg fekk av Jakob Torsteinson Bleie, som er årsaka til den bihulebetendelse som eg no 15 år etterpå lid mest av.

Eg kom meg utpå notti i hus på Lindvik.

So skreiv eg etter dr. Augensen, som kom, og so sende eg skriv til lensmannen um yverfallet. Eg kjende ingen av brotsmennene, so eg nemnde ikkje noko namn. Yverfallet hadde vorte umtala mykje i bygdi. Korleis det kom i hendene på det tyske politi veit ikkje eg. Men nokon overfallsmenn fant dei ikkje. Seinare då eg kom for retten vilde dei stempla meg som angiver.

Lensmann Storegraven vart spurdt om overfallet på meg fekk fylgjor for nokon av overfallsmennene. Då svara lensmannen at det var ein mann som det vilde ha havt fylgjor for, «men han berga eg». Kven det var og korleis han berga han, fekk eg ikkje greie på.

Me hev no fenge rede på at engelskmennene la ut mange pengar til slike folk. Men um overfallsmennene i Vikebygd fekk pund sterling for sin djerve dåd veit ikkje eg.

So vart det konsentrasjons-

Jens Bjørneboe's bok

Den dyktige journalist Erling Espeland skriver under merket EBE nedenstående i Vestoppland:

Jens Bjørneboe:
«Under en hårdere himmel».
Cappelens forlag.

På baksiden av omslaget til denne boken har forlaget for egen regning sagt: Er det tillatt å mene hva som helst om landssvikoppgjøret og behandlingen av våre NS-folk? Hånden på hjertet: Nei. Det er oss foreskrevet hva vi skal mene, om disse ting. Jens Bjørneboe mener noe annet.

Det er mange som har ment det samme som Jens Bjørneboe gjør seg til talsmann for i denne boken, men det er få som har vært modige nok til å si det. Nå er det vel i grunnen for sent. Svakheten ved denne boken er at den kommer alt for sent. Gjort gjerning står ikke til å endre. De som ble snauklippet har for lengst fått igjen håret, og de som ble dømt har sonet, men det er sunt at noen sier fra likevel. Landssvikoppgjøret var nemlig ingen fjær i hatten til norsk rettergang, og Jens Bjørneboe legger ikke fingrene imellom i det oppgjøret han holder med de instanser og personer som han mener bærer skylden for det forløp landssvikoppgjøret fikk. Boken handler om en gammel major i den norske hær, og hans sønn og datter. Mannen er en glødende fedrelandsvenn som kjemper en håpløs forsvarskamp med de elendige midler som sto til rådighet da Norge kom i krig. Han glemmer aldri dem som gjennom årrekker bevisst brøt med forsvaret og gjorde kampen for fedrelandet til et nederlag både for sjel og legeme. — Han melder seg inn i NS, sønn og datter følger fa-

DEN GRUNN HVORPÅ JEG BYGGER

Biskop Kr. Schjelderup holdt i 1953 et foredrag i Norsk Rikskringkasting, der han la fram noen av sine hovedsynspunkter på kristendommen.

Foredraget er siden trykt i «Samtiden» og i noe forkortet form i hans bok «Den grunn hvorpå jeg bygger», som kom ut i år på Land og Kirkes forlag.

Titelen på foredraget er: «Hva er kristendom?» Det

det som ikke forgår. Vi streber etter å gjøre det gode — men drives av egennytte. Vi arbeider for framskritt i verden — og står i dag nærmere katastrofe og undergang enn noensinne. Men sterkest er likevel følelsen av livsangst, fordi vi selv ikke makter livet slik vi innerst inne aner det burde leves.

I de forskjellige religioner har menneskene søkt botemidlet for denne menneske-

alvoret. Nettopp fordi Jesu kjærlighet bundet i vissheten om hver enkelt menneskesjels umistelige verdi, måtte hans krav til menneskene bli så stort. For skal denne evige verdi kunne virkelig gjøres må det en omskapeelse til: Gud er også den hellige! Derfor er Menneskesønnen ikke bare den milde hyrde, men også bjergprekenens Jesus, som inntrengende legger oss vårt evige ansvar på sin-

ning til å tale med om den sak. Flere ganger har sønnen kommet sønderknust hjem, skjelvende og aldeles hysterisk gråtende —. Dette tiltrots for at ingen skal kunne påstå at det mishandlede barn bæ-

FRA DAGSPRESSEN

Vi hadde håpet å kunne glemme, av Sverre Christiansen jr. (medlem av herredstyret i Oppesgård, valgt av høyre). Artikkelen sto i Østlandets Blad, Ski, 23. oktober. Innenoldt angrep på Kvinglebotn, Olaf Holm og Folk og Land.

Aprildagene enda en gang. Halvdan Koht er oppriktig, av Ivar Johansen, Morgenposten 2 nov.

Koht om Koht, tre artikler av C. J. Hambro, påbegynt 13. november, i Aftenposten.

Dømt for hva? Kronikk i Morgenposten 13. nov. skrevet av Kåre Herstad. Handler om de etter krigen dømte i Finland.

Sovjetunionen og kampen for fred, Friheten 13 november. av dr. Eyvin Dahl. (Det er den russiske bestemte fred han er bekymret for).

Røde Kors

Jeg hørte Francis Bull forleden, Han talte smukt om Røde Kors. Men all den sagnomsuste gleden. Den gjaldt dessverre ikke «vors». Han talte trutt om t e o r i e n. Og den var både flott og feiende. Men p r a k s i s var dessverre

vrien: Vår «rettsstat» gikk på røverstien Med facit: Ikke rare greiene! For hevsn og hat kom stadig snikende.

Og rammet — «Røde-Kors-småpikene!

I. Thr.

En ungar er en mann som kan jumpe ut av sengen på hvilken side han vil.

skal den nevnte gift-myra best kunne grøftes ut? Plikter vi ikke å komme både gutten selv og guttens foreldre til hjelp i denne makabre sak? Hvilket redskap skal vi trive til?

FRITT FORUM

Husk Fritt Forum i Bios

mandag 18. november kl. 20.00. H.r.adv. Albert Wiesener: Svik og svikt under og etter krigen. Diskusjon. Entre kr. 4.00, studerende kr. 2.00.

Svensk forsvarskrise

Av ***

I Sverige er forsvarsordningen støpeskjeen idet forsvarsministeren under 21. mars i år ga forsvarssjefen i oppdrag å utarbeide retningslinjer for krigsmaktens utvikling i perioden 1955/56—1964/65. Forsvarsministeren ønsket å få ugiftene skåret ned, men forsvarrets oppgave-skulle være den samme som før: forsvaret av hele Sverige.

Forsvarssjefen har nå avgitt sitt «1957 års forslaget». Det lyder på en samlet sum av 2740 millioner for budsjettåret 1958/59, mens den nåværende organisasjon utgiftsberegnes til 2863 millioner for inneværende termin.

Den synkende pengeverdi, anskaffelse av atomvåpen og roboter og kravet om modernisering har tvunget forsvarssjefen til å foreta til dels radkale innhugg i de nåværende organisasjon. Den

Fort. side 3

arbeider ved framskritt i verden— og står i dag nærmere katastrofe og undergang enn noensinne. Men sterkest er likevel følelsen av livsangst, fordi vi selv ikke makter livet slik vi innerst inne aner det burde leves.

I de forskjellige religioner har menneskene søkt bote-midlet for denne menneskesjelens dype ure og lengsel. Men veien fram kunne vi ikke finne selv. Den ble først åpen for oss da Gud selv viste oss

Titelen på foredraget er: «Hva er kristendom?» Det utdrag vi gjengir her gir et klart begrep om hva Schjelderup mener.

I den kirkestriden som den siste tid har satt sinnene i bevegelse, er spørsmålet om læremening og dogmatisk rett-troenhet kommet så sterkt i forgrunnen at det vesentlige i kristendommen holder på å bli glemt.

Derfor vil jeg ikke her diskutere dogmer eller kirkens bekjennelsesskrifter. Men i stedet forsøke så enkelt og udogmatisk som mulig å si litt om det som for meg står som den felles og uforanderlige kjerne i all ekte kristendom.

Det er jo ikke de mange forskjellige læremening som er det vesentlige i kristendommen. Læremening skifter og må skifte. De er tilbundne mer og mindre ufullkomne forsøk på bestemt formulering av omstridte punkter i den kristne tro.

Som Paulus skriver, forstår vi bare stykkevis det som hører evigheten til. Ydmykhet og tilbakeholdenhet i dommen er derfor her den rette innstilling.

Hva er kristendom?

Det er et kjent ord av Augustin: «Gud, du har skapt oss til deg, og vårt hjerte er urolig inntil det finner hvile i deg».

I dette ordet er uttrykt noe av den dypeste sannhet om oss mennesker. Vi lever i en forgjengelig verdens — men vår lengsel søker mot

Biskop Kristian Schjelderup om det sentrale i kristendommen

veien gjennom Jesus Kristus.

Og det er nettopp denne veien som er kristendommens budskap til menneskene.

Når vi leser evangeliene, møter vi det betagende bilde av ham som kalte seg selv **Menneskesønnen**. To ting trer lysende klart fram i dette bildet:

Først godheten: denne grenseløse godhet for alt og alle, og aller mest for dem som kjemper, lider og har det vondt. Livet i tjenende kjærlighet for menneskene — aldri noensinne i historien er det virkeliggjort slik som her. Et helt nytt menneskeideal ble gjort levende: «Den som vil være stor blant eder, han skal være alles tjener!»

Med en forståelse og tro på menneskene, helt forskjellig fra alt som før hadde vært, ble Menneskesønnen tolleres og synderes venn. Til kvinnen som var grepet i hor og skulle stenes, lød hans ord: «Heller ikke jeg fordømmer deg. Gå bort og synd ikke mer!»

Det annet trekk i bildet er

umistelig verdi, måtte hans krav til menneskene bli så stort. For skal denne evige verdi kunne virkeliggjøres må det en omskapeise til: Gud er også den hellige! Derfor er Menneskesønnen ikke bare den milde hyrde, men også bjergprekenens Jesus, som inntrengende legger oss vårt evige ansvar på sinne.

Det er så vist ingen vek sentimentalitet i Jesu kjærlighet. Det enkelte syndige menne-

ske elsket han fordi hans forståelse og tilgivelse var uten grense. Men synden, det onde, dømte han med ubønnhørlig strenghet.

Hans kjærlighet var som den åpne moderfavn. Men den kunne også være som kirurgens kniv: tilsynelatende skjærer den skånselsløst, men likevel alltid for å hjelpe.

Målt med Kristi egen målestokk må den kirke som bærer hans navn, føle seg dypt beskjemet.

I snart to tusen år har den kristne kirke preket kjærlighetens evangelium. Og likevel: hvor lite er det ennå av kjærlighet og fordragelighets ånd nettopp blant oss kristne!

Hvor mye kunne ikke kirken ha utrettet — og ennå utrette — hvis kjærligheten hadde betydd mer og læresetningene mindre! Der hvor kjærligheten fra Gud virkelig gjennomstråler et menneske, der kan det menneske bli en fakkell som lyser for medmenneskene og viser vei i mørket.

Tenk på at Frans av Assisi — eller en Kagawa og en Albert Schweitzer i våre dager.

La oss alle, alle vi som smykker oss med kristennavnet, ydmykt bøye oss under den dom som blir felt over

han berga han, fekk eg ikkje greie på.

Me hev no fenge rede på at engelskmennene la ut mange pengar til slike folk. Men um overfallsmennene i Vikebygd fekk pund sterling for sin djerve dåd veit ikkje eg.

So vart det konsentrasjonsleir og fangehus. Me i NS vart køyrd til Eikrheim. Der hadde dei ei tilfluktshole i fjellet, som var tiletla oss og me vart innsette — utan lov og dom. Det var visst då lensmann Storegraven sa:

«Eg hev no reinska upp på vestre sida av fjorden trur eg».

I heile landet var det slike lægrer.

Ingen akta på kva det kosta å ha tusenvis av arbeidsføre i fengsel.

Då eg kom til fengselshole i Eikrheim i Odda so var det kome 60—70 fangar, gamle og unge. Eg var visst den eldste — 72 år, og so fengsla i gamle skulekrinsen min. Mange av medfangane tok det tungt, tenkjer på Martin Hovland, som hadde vore skulestyreformann i Ullensvang og hadde berga Hardanger folke-

vår kristendom i de uforlignelige ord av Paulus:

«Om jeg taler menneskers og englers tunger, inen ikke har kjærlighet, da er jeg en lydende malm eller en klingende bjelle.

Og om jeg eier profetisk gave og kjenner alle hemmeligheter og all kunnskap, og om jeg har all tro så kan jeg flytte fjell, men ikke har kjærlighet, da er jeg intet . . .

Kjærligheten er langmodig, er velvillig . . . Den gjør intet usømmelig, søker ikke sitt eget, blir ikke bitter, gjemmer ikke på det onde. Den gleder seg ikke ved urettferdighet, men gleder seg ved sannhet.

Den utholder alt, tror alt, håper alt, tåler alt».

venn som kjemper en håpløs forsvarskamp med de elendige midler som sto til rådighet da Norge kom i krig. Han glemmer aldri dem som gjennom årrekker bevisst brøt med forsvaret og gjorde kampen for fedrelandet til et nederlag både for sjel og legeme. — Han melder seg inn i NS, sønn og datter følger faren, den ene som frontkjemper, den andre som sykepleierske i tysk Røde Kors.

Jens Bjørneboe går langt tilbake i tiden for å hente

høgskule i del tronge åri . . .

Maten? Aja det var spekesild teken or tunna. Det var løgje å sjå dei viktige heimefrontkarane (pr. 8. 5. 1945) stå framfor oss med gevær på aksli og ropa ut over middagsbordet: Hev alle fenge ei potet?»

Me la merke til at heimefrontkarane var i lite humør når me fangane mora oss, og dei var i godt lag når me likte oss lite . . . Difor var det vi laut halde humøret oppe.

Ein ung jurist som nettopp var konstituert som politimester i Odda påla meg ei bot på 10 000 kroner. Eg nekta å betala, og det blei sett rett på sorenskrivarkontoret i Lofthus. Aktor var den same Olsen som hadde ilagt boten.

Forsvararen heldt ei forsvarstale. Det var ein samanlikning millom meg og dei andre herumkring. Eg nemnde noko um ein tolder og ein farisæar — i Lukas — dei gjekk upp i templet for å be. Sorenskrivaren førde i marki at aksjiene mine var svært lågt sette. Det var alt han sa. Men aktors innlegg var best. Han sa at der eg budde — der var det svært billig å leva, så dei kunne godt leggja på meg kr. 3 000 til.

So boti vart 13 000.

Han sa heller ingen ting om skuld og brøde. Men at eg hadde vori heller «passiv» NS-mann.

Jon Maage.

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

Da Norge ble lagt ut som åte

Av cand. ocon. Leif Sundt

VII

Dersom hensikten med minneleggingen bare hadde gått ut på å forlede tyskerne til å foreta et sjømilitært motstøt for å gi «Home Fleet» anledning til å tilintetgjøre de fiendtlige skip etterhvert som de viste seg, — skulle man trodd at det britiske admiralitet ikke ville ha innskrenket seg til å sende ubåter for å overvåke de tyske krigsskips bevegelser fra det øyeblikk de forlot sine baser, men også ville sendt lettere overvannsskip til de samme farvann. Deres oppgave ville i så fall gått ut på å oppnå kontakt med de fremtredende tyske skip, inntil hovedstyrkene i hjemmeflåten kunne nå fram til slagfeltet og sette sluttstreken for invasjonsforetaket, mens det ennå var under utvikling.

For den britiske sjøkrigsledelse må en slik fremgangs måte i aprildagene ha vært nærliggende, fordi man på dette hold under en lignende situasjon i november, allerede hadde erfaring for hvor lett det lot seg gjøre for de tyske krigsskip å trenge usett frem forbi britenes sperringslinjer. Under episoden i november hadde dette kunnet skje tiltrots for at styrkene i Hjemmeflåten den gang lå

bakgrunn til utviklingen av disse menneskers skjebne, og etterkrigstidens oppgjør med dem er en dårlig attest for selerherrene, for norsk rettspleie, for Det internasjonale Røde Kors og dem som laget

i langt bedre posisjoner enn tilfellet var i aprildagene. (I denne sammenheng kan det nevnes at en serie med patruljeskip den gang ble dirigert til havneområdene utenfor Vest-Norge, hvor de var fordelt på en rekke sperringslinjer som gikk parallelt med hovedavskjæringslinjen fra Shetlandsøyene til Vest-Norge).

Når det lyktes for de tyske skip og vende uskadt tilbake til sine baser, — skyldtes det dyktig manøvrering fra admiral Marschalls side og det usiktbare vær. (Se tekst og oversiktskart i The War at Sea, bind I, s. 82 flg.).

Hvis altså hovedmotivet på britisk side før 9. april hadde gått ut på å stanse et tysk invasjonsforetak mot Norge, skulle man ha trodd at Admiralitetet ville tatt lærdom av ovennevnte mislykkede forsøk på å avskjære fienden og ved neste korsvei sørget for at de tyske skip ville bli møtt i nærheten av utløpshavnene — altså utenfor Sør-Norge og i de forholdsvis trange farvann i skagerak og i Kattegat. En slik aksjonslinje ville i så fall også ha vært i samsvar med det før omtalte strategiske prinsipp om hvordan en invasjon bør møtes.

(Fra sjømilitært hold vil det muligens kunne anføres at en slik plan ville være risikabel på grunn av faren fra flyangrep i trange farvann. Til denne innvending kan det svares, at man, på dette tidspunkt hadde begrenset erfaring

om å overbringe et forlydende til de norske myndigheter om at en slik eskadre var underveis.

At man på norsk side må ha festet atskillig tiltro til dette ubekreftede rykte, fremgår av et telegram som Marinens Overkommando samme dag kl. 15.56 sendte til sjefen for 1. Sjøforsvarsdistrikt. Telegrammet hadde følgende ordlyd:

«Det forlyder at en britisk flåtestyrke er på vei mot Kattegat for å møte de før meldte tyske krigsskip».

Også den norske regjering var 8. april blitt underrettet om at Norge kunne vente hjelp fra Storbritannia mot et eventuelt tysk angrep i Oslofjorden. Dette ble bl. a. antydning av Utenriksministeren under hans redegjørelser i Utenrikskomiteen 8. april, og er senere blitt bekreftet av Kommanderende general K. Laake, under sistnevntes forklaring for Undersøkelleskommisjonen av 1945.

Om det faksiske grunnlag som ovennevnte telegram var bygget på forteller marinekaptein Steen følgende i «Norges Sjøkrig». Bind I, s. 201:

«Kort tid etter den tyske marineattasje var gått (nemlig den 8./4. kl. 10.43), kom den britiske marineattasje, admiral Boyes, til Admiralitetets etterretningsavdeling og sa til kaptein Steen: «De kan meddele admiral Diesen at jeg har grunn til

God tanke!

La Fyresdal være stedet hvor du tilbringer din ferie, sommer som vinter, jul og påske iberegnet. Godt skitereng og godt opphold. Åpent hele året.

Velkommen til Turistheimen Fyresdal. Tlf. 50. Innehaver Gunnar Valle.

Svensk —

Forts. fra side 2 —
nåværende krigorganisasjon minskes derfor på lengere sikt med 15 pst. for hæren, 25 pst. for marinen, mens antall fly minskes med 20 pst. — Nedskjæringene er så kraftige at de har møtt sterk motstand hos sjefene for hæren, marinen og flyvåpnet, og marine-sjefen sier rett ut at forslaget betegner en katastrofe for marinen. Og hva hærsjefen angår så hevder han at innskrenkningen er så omfattende at der ikke kan avses troppe nok til å forsvare hele østkysten mot invasjon.

Dette syn kan man nok være enig i idet Sverige aldri vil være istand til forsvare hele østkysten mot russisk invasjon der jo kan forberedes og støttes av rakettbatterier på Østersjøens østkyst. For ikke å snakke om de tusener av fly som kommer til å sverme inn over svensk jord, terrorisere befolkningen og lette fremrykningen. Det er et enkelt regnestykke å finne ut at hele den skandinaviske halvøy ikke kan holde seg mot et kraftig russisk angrep hvis ikke Sovjet er betydelig engasjert på andre fronter.

Så vi og Sverige får håpe på dette om ulykken skulle være ute og hver for oss ta sikte på ved egen hjelp å avslå iallfall sekundære russiske angrep. Og så må der i begge land arbeides på å styrke forsvarsviljen hos den store masse. For et lands krigsmakt kan bli slått og satt ut av spillet, men verre er det å knuse og «berolige» et folk som ikke under noen omstendighet vil gi seg.

Russerne selv er et av hi-

Gjør fortgang

med å få spredd prost Hedems «Statsmaktenes revolusjonære forhold til Grunnloven». Send lister til oss over de som bør ha den og beløpet sendes over giro 15028 Forbundet, boks 3214, Oslo. La tredje opplag spredde like hurtig som opplag 1 og 2.

GRATIS HYTTE

Herr H. H. som har tilbudt gratis bruk av sin hytte på Sørlandet har forlagt adressen til en kampfelle. Han var forfatter. Ber ham skrive igjen som søker.

Bill. Mrk.: Magnus Sørflaten.

Fra nu til jul

To tyske studenter ber om hjelp til husvær fra nå til jul. Kan bo sammen.

Bill. mrk.: «Snarest».

«S A M B A»

Tobakk — Sjokolade — Frukt Grønnsaker og finere kolonial Sofienberggt. 8, v/ Olav Ryes Plass.

Kavring

1 kg sukker + 1 kg kveite-kavring, 4½ kg's familjepakning kr. 10.— fritt tilsendt mot forskuddsbetaling.

LITTLEBERGEN BAKERI,
Littlebergen.

Oslo Stigefabrikk

Brand-, maler- og skyvestiger oljet, m/ kadimerte beslag.

Inneh. ALF T. LUNDE,
Mossveien 8

Årets julegave: Det store epos til minne om Vidkun Quisling!

«Laurbærkransen», et dikt av Kai Normann. Pris kr. 10.—, som kan innbetales over min postgirokonto 622 69.

Kai Normann, Ny Hellesund.

Det gjelder våre krigsinvalid

Vi ber deg være med oss i hjelpen for våre krigsinvalid. Send ditt bidrag, stort eller lite, til:

HJELPEORGANISASJONEN
for frontkjempere.

Postboks 1407 V, Oslo.

Postgirokonto 18070.

Benytt postgiroinnbetalingskort, det er enklest og billigst.

Kontormaskiner

for allslags bruk, bl. a. lette regnemaskiner for bruk på reise og utearbeide. Brosjyrer sendes på anmodning.

Hauser kulepenner

i forskjellige farver med innlegg i lysekte sort, blått og grønt. Kr. 3.50 pr. stk. Ved bestilling av minst 5 stk. sendes portofritt oppkrav.

Kan påtrykkes tekst. Tilbud sendes på anmodning

Masseartikler i keramikk etter bestilling

Hengemapper med forstørrende fane

KAN PÅTA MEG REPRESENTASJON I OSLO

BERTEL BRUN

Postboks 4017 Oslo.

Tlf. 60 15 70.

Annelise Parow

JUSTUS VERICULTOR:

Med lov skal
land bygges!

FOLK OG LAND

og sure myrer
må grøftes ut!

Hva er angiveri?

Fra lærer Olav Eides forklaring i Fanebussaken: --- Høsten 1945 hørte vitnet første gang om advokat Sven Arntzens brev til lensmannen i Ullern. ---

Fra dette brev av 3. juli 1943 siteres:

--- «tør jeg be om, at bi-dragsfogden må foranledige politiet til å forby Johanssen å forlate landet, idet der er grunn til å tro, at han akter å reise ut av landet».

Hvordan kunne den under alle værtypers sterkt fortjenende og kraftpatriotiske Sven Arntzen på denne måte utlevere en relativt ekte nordmann til nazistiske ulver? Advokat Arntzen måtte vel vite at hans skriv til lensmannen i Ullern kunne havne hos Gestapo som dengang på utallige måter overvåket og kommanderte Norge.

Hva ble så dette brevs resultat?

Om disse ting sier lærer Eide i sitt vitneprov:

Vitnet har hørt nevnt at det ialt ble arrestert ca. 70 stykker. Alle disse tilhørte kanskje ikke XU, men ihvertfall den aktive motstandsbevegelse.

I nød?

Nationen skriver at opplegget av kirkemøtet måtte virke direkte infamerende, og det er slett ikke bare på biskop Schjelderups meningsfeller.

Under ordskiftet om resolusjonen på kirkemøtet ble det fra flere hold forsikret at deltakerne var i nød. En må tro dem når de selv sier det, men det må være tillatt å legge til at det kanskje

Det som var det viktigste er imidlertid ikke at disse ble arrestert, men at hele sikrings- og alarmapparatet ble ødelagt for et helt år fremover og aldri senere ble effektivt.

Selvsagt var dette ikke bevisst angiveri — må en anta fra advokat Arntzens side. Er NS-folk blitt straffedømt som angivere, uten å ha prestert såpass?

Dette var redaktør Fanebusts påstand, som retten måtte se bort fra for å redde rettsoppgjøret i Norge fra en kjedelig skjønnhetsplett?

Det var fler av dem!

Japan og Korea i Oslo Folkeakademi

Forfatteren Kåre Gulbrandsen hadde samlet et meget lydhørt publikum sist søndag til et foredrag om Morgensolens Land og om Morgenstillhetens Land, i Universitetets gamle festsal. Godt og vel 140 fargelysbilder gikk samtidig over lerretet. --- Det ble en meget lærerik forestilling, og det lot virkelig til at tilhørerne resignert og samtykkende tilegnet seg ikke så ganske lite ny viten om Øst-Asias problemer. Japanerne er Østens tyskere, undertreket foredragsholderen, og det vil ikke lykkes å holde så dyktige folk utenfor, la han til. Foredragsholderen hadde en egen evne til å vekke tillit — og hans reglater var meget omfattende. Vi fikk således også høre om verdens eldste hus bygget av trevirke, og om verdens høyeste hus bygget av brevirke. Begge er å finne i Morgensolens Land hvor 80 millioner mennesker er pakket sammen på

Eg har enno ikkje lese Bjørnboes bok «Under en hårdere himmel». Difor har eg ingen rett til å felle nokon dom over boka. --- Kan godt vera at denne boka ikkje er meir å ta omsyn til enn den fyre boka hans «Jonas».

Men ein ting er sikkert. --- Landssvikoppgjøret har mange veike sider. Eg skal her ta fram ein ting: Så å seia alle som friviljukt reiste på tyskerarbeid på festningar og slikt gjekk heilt fri. Etter mitt syn så var det ein mykje verre og skadelegare form for landssvik enn å stå som eit passivt medlem av NS. Eg seier tydeleg og klårt PASSIVT, for at ingen skal få vri på orda mine.

Men det var mange passive medlemmer i NS som vart straffa, serleg på pengepungen, dersom dei hadde nokre kroner. --- Og så var det dei som hadde tent svært mange pengar på tysskarane. Dei vart klaga for økonomisk landssvik og fekk si straff på ein eller annan måte. Eg kan ikkje sjå nokon skilnad på den som tente ein million kroner og den som tente ti-tusen, når det var på slikt arbeid at det hjelte fienden til å setja seg fast her i landet. Og mi meining er kort og godt: Anten skulle alle ha straff, eller så ingen. Landssvik er eit ord ein helst høyrer om under krig. Men også i fredstid kan det vera mykje av det slaget. Og eg meiner beint fram: Alle som aktivt gjekk inn for å veikna forsvaret vart i alle åra før krigen var landssvikarar. Og hr. Løberg veit godt kven det var det som i si ti dreiv agitasjon på ekserserplassane våre, som heldt narr av offiserane, som var mot løyvingar til forsvaret, og som fekk gjort ein stor del av folket vårt til defaitistar. Og det siste var det verste. For det nyttar ik-

sagt ikkje råkast juridisk etter dei lovane me hadde og har, men landssvik er det like fullt og ikkje noko anna.

Eg vart så mang ein gang kalla fascist i åra før krigen, avdi mitt politiske syn ikkje fall saman med synet til dei som rådde i bygda. Men mange av dei som kalla meg det var dei fyrste til å gå på tyskerarbeid. Det gjorde dei alt sumaren 1940. Men eg kan godt tenkja meg at Løberg og andre finn orsakingar for slikt.

«Dei hadde vore utan arbeid så lenge, stakkar, så det var ikkje så rart» o.s.b. Men ein offiser som går inn i NS avdi at både han og forsvaret hadde gjenge for lut og kaldt vatn i mange år, er det ingen orsakingar for. Eg veit mest ikkje kva ord eg skal nytta om slik argumentering. Hykleri høver, det er berre altfor veik.

Og toppen på alt er at desse landssvikarane fra før krigen og under krigen har vore mellom dei fremste når det gjeld å ropa: «Krossfest, Krossfest!»

Nei, tyskararbeidarane måtte nok gå fri. Oppgjøret vart for stort. Dei var altfor mange, så det vart for mange røyster å miste ved kommande val.

Og så fekk me eit oppgjør med sterk slagside. Det vart ikkje rettvist. Og difor er det så mykje sårt og vondt enno, tolv år etter at krigen er slutt.

Hagtvedt, 30/10 1957.

Gunnar T. Forstveit.

*

Det er min oppfatning at det knapt kan skrives bedre om disse ting enn Gunnar T. Forstveit har gjort det i Telemark Arbeiderblad.

Det synes tapper av Telemark Arbeiderblad å inn- ta dette sanne og forfriskende leserbrev uten hale. Vi har

verste motstander — merket og gledet oss over en mer positiv holdning. Kommer dette av at innen dette parti virkelig finnes folk som ærlig, har kjempet mot tyskerne og derfor ikke har slike mindreverdighetskomplekser, som for eksempel Anton Beinsset og denne mystiske sakfører i Trondheim — Sven Gisvold.

Alexander Lange.

STALIN -

Forst. fra side 1 ---
skjøt og utryddet dem. «Og, tilføyet han, dette er noe ulvene skjønner og innretter seg etter.

*

I en annen beretning fra Paris i Verdens Gang for en tid siden heter det (gjengitt etter Paris-avisen «France-Soir»):

«Josef Stalin fór opp i rykende raseri, fikk slå og døde da hans siste venn, Klementi Vorosjilov, slengte sitt medlemskort i partiet på bordet foran ham etter at Stalin hadde foreslått å internere samtlige Sovjets jøder». Bladets kilde var to polske journalister som hadde sine opplysninger fra Sovjets ambasadør i Varsjava. De fortalte at 25 medlemmer av kommunistpartiets presidium var samlet til et hemmelig møte i Kreml en februar dag i 1953 da Stalin fant døden. Han hadde innkalt presidiet for å forelegge en plan om å sende alle sovjetrussiske jøder til «en konsentrasjonsleir i en såkalt «autonom» jødisk republikk» i Birobidsjan i Sentral-Asia*)

Presidiets medlemmer var

Forst. fra side 1 ---

Etter o.r.sakfører Gisvolds mening var NS-folkene gjenomsyret av tarvelighet. De tenkte bare på seg selv og forrådde sitt land. Det kan i denne forbindelse være grunn til å nevne redaktør Frieles klas-siske ord: «Jeg tenker usedeligheten er omtrent likelig fordelt i alle partier». Han kunne ha tilføyet: «Den personlige hederlighet likeså».

La oss se litt på dette odiøse ord «forræderi», og ta forræderiets yppersteprest, Quisling, først. Hva mente han? Han mente at den endelige kamp kom til å stå mellom øst og vest. Tenk på hvor forferdelig riktig han har spådd. Videre: Hans mål var et fritt Norge. Dette var hans hovedide, og hans arbeide var å få Tyskland til å slutte fred med Norge under krigen slik at vi etter krigen skulle bli innlemmet som et «Gau» i det stortyske riket dersom Tyskland vant. Vi kan kalle Quisling så meget forræder som vi vil, men så renslige bør vi være at vi erklærer at han var en personlig hederlig mann.

La oss se litt på hva andre har foretatt seg når det gjelder politiske spørsmål. Flere av Arbeiderpartiets fremstående menn var i sin tid kommunister og samarbeidet med Sovjet-Unionen og tok imot russisk gull. Var det forræderi?

De styrende før 1940 forsømte landets forsvar og bragte oss derved inn i verdenskrigen.

Var det forræderi? Mange fremstående politikere ville i 1940 slutte fred med Tyskland. De ville avsette

den rettsbeskyttelse denne gir.

Det skadet ingenting om NS tok makten. Vant tyskerne krigen, var det en fordel, for da fikk vi bedre betingelser. Vant de allierte, bestemte de den fremtidige styreform.

den rettsbeskyttelse denne gir.

Om et av våre fylker er det sagt at samtlige ordførere og lensmenn gikk inn i NS. De beste menn som fylket kunne stille opp gjorde dette. Og disse skulle samtlige være kjeltringer.

Til slutt sier o.r.sakfører Gisvold at oppgjøret med samarbeidsmennene har vært styggere i andre land.

Jeg lar dette spørsmål fare. Etter min mening går det an å tilgi at folk som er rasende handler galt. Selv drap kan under slike omstendigheter tilgis. Men det er noe som et sivilisert samfunn aldri må tillate, og det er at rettsideen blir glemt.

Hitler og Stalin sa at makt er rett. Det vesentlige ved et rettssamfunn er å ta avstand fra denne lære. La meg for å belyse hvordan denne setning er praktisert spørre o.r.sakfører Gisvold & Co.:

— Er det riktig at våre høyesterettsdommere i 1945 i dommer angående medlemskap i NS uttalte at de ikke kunne innse at det var straffbart å være medlem av NS. Dersom dette erkjennes å være riktig, så spør jeg. Hvorledes kan dere tillate at ti tusener av mennesker er blitt straffet for NS-medlemskap? De er fratatt stemmerett, stilling og store deler av deres formue er konfiskert.

Det er jo også noe som heter rettsvillfarelse. Disse våre mest sprenslærde dommere forsto ikke at NS-medlemskapet var straffbart. Men o.r.

Det er jo også noe som heter rettsvillfarelse. Disse våre mest sprenslærde dommere forsto ikke at NS-medlemskapet var straffbart. Men o.r.

Nasjonen skriver at opplegget av kirkemøtet måtte virke direkte infamerende. Så det er slett ikke bare på biskop Schjelderups meningsfeller.

Under ordskiftet om resolusjonen på kirkemøtet ble det fra flere hold forsikret at deltakerne var i nød. En må tro dem når de selv sier det, men det må være tillatt å legge til at det kanskje hadde vært bedre og mer kristelig om man hadde tenkt litt mer på andres nød enn på sin egen. For flertallet hadde jo etter eget utsagn den visshet at de sto på troens grunn, og da er ikke nøden så farlig. Det er verre for dem hvis nød består i at veien fram til et personlig gudsforhold kjennes enda vanskeligere og mer uframkommelig på grunn av stridigheter mellom dem som tror.

Vårt borgerskap er i himlene

Ja, slik er det: Vi har ingen rettigheter, men alle plikter i behold.

Jeg skulle anta at de fleste her i landet nå forstår at det såkalte «rettsoppgjør» var blodtørstige menneskers hevnaakt. Men mange tenker vel som en saksfører på Steinkjer uttrykte det. «Vi vet da at dere i NS er blitt urettferdig behandlet; men de som taper i en politisk kamp kan aldri vente annet». De, som har makten, spør aldri om hva som er rett.

Men om Gud står det at han er herrers herre og kongers konge. Jeg legger til: Han er også dommers dommer. På den store dommens dag skal det lyde: «Vik bort fra meg alle dere, som gjorde urett».

Hva gjør det da, om vi dømmes av en urettferdig og hedensk domstol, hvis vi bare kan bestå for Ham, som skal dømme både levende og døde.

Og hva gjør det vel om hevn-gjerrige makthavere har tatt fra oss de statsborgerlige rettigheter, når vi vet med oss selv at vårt borgerskap er i himlene.

R. Sandstad.

I politiken må sannheten vente til man får bruk for den.

Bjørnson.

vil ikke lykkes å holde så dyktige folk utenfor, la han til. Foreningshistorie 2014
Bjørnson hadde en egen evne til å vekke tillit — og hans regjeringer var meget omfattende. Vi fikk således også høre om verdens eldste hus bygget av trevirke, og om verdens høyeste hus bygget av trevirke. Begge er å finne i Morrensens Land hvor 80 millioner mennesker er pakket sammen på et areal av størrelse som Norge. — Alt i alt: Vi antar at Kåre Gulbransen er en meget god mann for folkeakademiene våre. Et råd: Bruk ham mest mulig!

J. K.

«Jei Bjørnebo' og Bjørnebo, hva er det du har gjort? Med denne hårde Himmel, har du stengt din himmelport?»

«Det er da sagt så greit ifra av både bisp og prest, så detta burde du ha vist — at NS var en pest.»

«Nå er du dømt til evig dom med disse fæle folk, og det er hva du har igjen — som rettfærdighetens tolk.»

«Ah Bjørnebo' og Bjørnebo', du er som en av oss, så sknd deg og vend om — fra hatets dype foss.»

«Jeg tror at Berggrav har te'bars litt avlad på en pint. Må dere hvis du ikke forter deg er jeg redd han går i flint.»

Med hilsen

Georgius Hallingdøl.

«Tint er bygdeord for en liten flaske.»

Ved riktig sommer forstår jeg et langt følge av overordentlige soldager med glatt fjord og utholdende hete, dager hvis sekunder som utallige ulykksalighetspunkter flyter sammen til en eneste gyllen flate av stillestående tid, dager som bugner av ledige øyeblikk og i sin ensformighet sletter hverandre ut av vår erindring.

Nils Kjær

i «Epistel angående sjøormen».

fram: Alle som aktivt gjekk inn for å veikna forsvarret vart i alle åra før krigen var landssvikarar. Og hr. Løberg veit godt kven det var det som i si ti dreiv agitasjon på ekserserplassane våre, som heldt narr av offiserane, som var mot løyvingar til forsvarret, og som fekk gjort ein stor deil av folket vårt til defaitistar. Og det siste var det verste. For det nyttar ikkje kva eit land har av våpen. dersom folk trur seg slått i førevegen. Slik landssvik kan sjølv-

Medlemsskapet i NS

Det har vært mange som etter «frigjøringen» har måttet unngjelde for sitt medlemsskap i NS tross for at de bestemt hevdet å ha meldt seg ut av bevegelsen. De «sto i kartotekene sa påtalemyndigheten, og da nyttet det ikke med noen innvendinger. Nå nærer jeg ikke noen syndelig sympati for dem som har hoppet av — det var langt fra — men jeg tror allikevel det kanskje kunne være grunn til å se litt nærmere på hvorfor disse folks utmeldinger ikke ble tatt ad notam av bevegelsen. Det dreide seg nemlig her om «konstitusjonell nødrett» av høyeste klasse, og den holdning som bevegelsen inntok i heromhandlede henseende hadde en adskillig videre og edlere hensikt enn bare å tviholde på medlemmer.

I 1942 var jeg blitt kalt inn til økonomilederen i Oslo for å redegjøre for inntrått svikt i kontingentinnbetalingen og kom ved anledningen i diskusjon om dette med en del tilstedeværende ungdommer. Quisling — som uten at jeg hadde vært oppmerksom på det — hadde påhørt diskusjonen, og ba meg om å bli med inn på sitt kontor. Her ga han meg forklaringen på hvorfor det var så mer enn alminnelig om å gjøre å opprettholde bevegelsens medlemstall. Han sa:

Forstår De da ikke, mann,

Gunnar T. Forstveit.
*
Det er min oppfatning at det knapt kan skrives bedre om disse ting enn Gunnar T. Forstveit har gjort det i Telemark Arbeiderblad.

Det synes tappert av Telemark Arbeiderblad å inn-ta dette sanne og forfriskende leserbrev uten hale. Vi har idetheletatt i de senere år fra det norske Arbeiderparti som har vært Nasjonal Samlings

at medlemsbøkene for enhver pris må holdes i orden, og at medlemmene nå må slutte godt opp om bevegelsen slik at vi klarer å holde utlendingen utenom norsk styre og stell. Hva ville De — som fagorganisasjonsmann — si om stat og kommuner, fagorganisasjonen, kooperasjonen osv. o.s.v. administrativt skulle bli tatt hånd om av besettelsesmakten? Forstår De følgene?»

Og — jeg forsto. Forsto hvor brennende opptatt Quisling var av bestrebelsene for å holde tyskerne utenom norsk administrasjon. Forsto hvor det var avgjørende for Quislings motstand mot Terbovens innblandingsplaner at medlemstallet kunne holdes oppe på en viss høyde. Forsto at den «konstitusjonelle nødrett» som her gjorde seg gjeldende, berettiget til en tøyning av medlemstallet — selv om det skulle skje ved å la bordet fange og og ikke innvilge utmeldinger.

I dette som i alt annet hadde Quislings forholdsordrer en sterk nasjonal bakgrunn. Så langt det over hodet var ham mulig berget han norsk administrasjon for tysk infiltrasjon.

B-n.

Det er i virkeligheten ytterst få nytelsesmidler som ikke er unnværlige, mens det samme langt fra kan sies om næringsmidlene. «Epistler».

Kreml en februar dag i 1953 da Stalin fant døden. Han hadde innkalt presidiet for å forelegge en plan om å sende alle sovjetrussiske jøder til «en konsentrasjonsleir i en såkalt «autonom» jødisk republikk» i Birobidsjan i Sentral-Asia*)

Presidiets medlemmer var med et mildt uttrykk forferdet, står der, men ingen våget å motsi diktatoren; Lazar M. Kaganovitsj. (som selv er jøde og hvis egentlige navn er Lazarus Mosessohn Kogan) var den første som grep ordet og spurte «nølende» om der ikke ville bli gjort unntagelser?

Molotov (gift med en jødinne, datter av en amerikansk millionær sa «med skjelvende og stotrende røst» at et slikt tiltak mot jødene kunne føre til internasjonale komplikasjoner.

Da var det at Vorosjilov slengte medlemskortet sitt på bordet — — — «det ble et forferdelig røre inntil presidiets medlemmer så hvordan Stalin falt bakover — han rullet med øynene, sprikte med armer og ben».

Politisjefen Beria som ifl. samme kilde var halvjøde begynte en vill dans over gulvet mens han ropte: «Vi er fri tilslutt . . . tyrannen er død».

(Beria var vel ikke egentlig den rette til å snakke om «tyrannens» død så lenge han selv var i live, som sjef for GPU — det mest djevelske politi-apparat verden har sett. Vår anm.).

Så hender det pussige at Stalin gløttet på det ene øyet, og i sin forferdelse faller Beria på kne, kysser diktatorens hender og ber ham unnskyld «sitt hysteriske anfall».

«Diktatoren var imidlertid død i neste sekund» heter det i den franske avisen.

*) Birobidsjan — en selvstyrende sovjetrepublikk er ingen konsentrasjonsleir men et stort og rikt landområde, i motsetning til den magre ørkenstripa i Israel.

beidet med Sovjet-Unionen og tok imot russisk gull. Var det forræderi?

De styrende før 1940 forsømte landets forsvar og bragte oss derved inn i verdenskrigen.

Var det forræderi?

Mange fremstående politikere ville i 1940 slutte fred med Tyskland. De ville avsette Kongen og samarbeidet intimt med tyskerne på det økonomiske området. De ville så gjerne fortsette å samarbeide dersom ikke Quisling hadde fått vippet dem av pinnen. Var de forrædere?

De styrende før 1940 forsømte landets forsvar og bragte oss derved inn i verdenskrigen?

Var det forræderi?

De allierte gikk til krig mot Tyskland for å verge de små staters selvstendighet. Vi vet hva Russland fikk etter krigen. I dag vet alle at de alliertes avtaler om dette spørsmål var det groveste forræderi mot hele menneskeheten.

Men hva skal så denne oppregning tjene til. Dertil er å svare:

Den har bare ett formål. Å påvise at det er lett å ta feil når det gjelder handlinger på det politiske plan.

Fordi om Gerhardsen, Nygaardsvold, Paal Berg, biskop Berggrav osv. har vurdert uriktig og påført sitt land og sin samtid store skader, så har vi allikevel ingen grunn til å skitne til deres motiver. Men la oss være like generøse overfor andre. Fremtidens dom vil bli at det er «ondsinnethistorieforfalskning» når o.r.-saksfører Gisvold doserer den lære at N.S.-folkene på grunn av sitt standpunkt under krigen er mindreverdige moralsk sett.

En kjent nordmann, dr. jur. Smedal, har belyst dette omtrent slik: Vi var et okkupert land. Vi kunne ingen effektiv motstand gjøre mot den tyske okkupasjon. Vi pliktet å samarbeide etter Haagkonvensjonen for å nyte

ledes kan dere tillate at ti tusener av mennesker er blitt straffet for NS-medlemskap? De er fratatt stemmerett, stilling og store deler av deres formue er konfiskert.

Det er jo også noe som heter rettsvillfarelse. Disse våre mest sprenglærde dommere forsto ikke at NS-medlemskapet var straffbart. Men o.r.-saksfører Gisvold har forstått noe annet. Derfor har han påstått straffer som nevnt foran.

Og nå vil han fortsette med å la de ti tusener av etterkommere etter NS-folket fortsatt få sitte i skoleklassen og høre at deres foreldre tilhørte en moralsk nederdrettig klikk som for personlig vinnings skyld svek sitt land.

Stavanger 2. november 1957.

Erling Ueland.

I Morgenbladet.

«Historieforfalskning»

I min artikkel i Morgenbladet av 7. ds. er der kommet inn en skrivefeil. Jeg ønsket å fremheve at Quislings mål var å unngå at Norge etter krigen ble innlemmet som et «Gau» i det stortyske rike. Ved at et «ikke» er falt ut ser det ut som om jeg mente det motsatte.

Stavanger, 9. november.

Erling Ueland

i Morgenbladet.

FOLK OG LAND

Redaktør og utgiver:
JOHANNES KRINGLEBOTN
Postboks 3237, Oslo

Ekspedisjon og kasse:
Kierschowsgt. 5, Oslo
Telefon 37 76 96
Boks 3214

Abonnementpriser:

Kr. 25,- pr. år, kr. 12,50 pr. halvår. Sverige og Danmark: kr. 29,00 pr. år, kr. 14,50 pr. halvår. Utlandet for øvrig: kr. 33,00 pr. år, kr. 16,50 pr. halvår. I nøytralt om-slag kr. 35,00 pr. år, kr. 17,50 pr. halvår.

Løssalg 65 øre

Annonsepris:

32 øre pr. millimeter

over en spalte.

Bruk postgir. 16450.

Sambandstrykkeriet

Oslo